

**Inbreng voor het rondetafelgesprek met TK-cie. BZK
over 'Interbestuurlijke verhoudingen' op 23 maart 2022**

(voor het volledige document: klik [hier](#))

Aanwezig is de voorzitter van de G40, de heer Paul Depla (burgemeester van Breda)

=====

We kunnen er niet omheen:

- het aantal taken waar gemeenten verantwoordelijkheid voor nemen en de schouders onder zetten, is de afgelopen jaren fors gegroeid en zal blijven groeien;
- de grote opgaven zoals 'wonen', 'bereikbaarheid', 'energietransitie', 'werkgelegenheid' en 'kansengelijkheid' hebben een sterk regionaal karakter en vragen om stevige regionale bestuurskracht;
- in de regio's zoeken gemeenten elkaar daarom op, steden hebben daarbij een wezenlijke rol;
- zij bieden de regio de bestuurs- en uitvoeringskracht die nodig is voor het uitvoeren, afstemmen en/of regisseren van de opgaven;
- maar ook:
 - * de bevolkingsgroei vindt vooral in de steden plaats;
 - * en door de concentratie en omvang van het aantal van kwetsbare huishoudens, is er in relatief grote gebieden sprake van cumulatie van problemen.

Maar wat constateren we?

Hoe wij als overheden zijn georganiseerd sluit niet aan bij wat de samenleving van ons vraagt:

- er is gebrek aan integraliteit in het openbaar bestuur

- opgaven zijn onvoldoende in samenhang georganiseerd
- er is onbalans in taken en bevoegdheden
- er is onvoldoende besef dat overheden *gezamenlijk* verantwoordelijk zijn voor het realiseren van doelen
- democratische legitimering schiet tekort

Het uitvoeren van iedere opgave op een andere schaal en in een ander samenwerkingsverband mist zijn doel en is niet effectief en efficiënt. De steden willen af van die lappendeken. De kracht en potentie van stad en regio vragen om ruimte om tot een eigen, passende aanpak te komen. Vanuit het adagium 'Als één overheid' moeten daarom bestuurlijke en financiële verhoudingen gebaseerd zijn op vertrouwen en gezamenlijk gevoelde verantwoordelijkheid en niet op afrekenen of afschuiven. Die laatste ketenen de kracht en potentie van de stad die juist zo hard nodig zijn. Uiteraard zijn dan goede spelregels nodig ('Zo zijn onze manieren') en moeten we kwaliteit van beleid en uitvoering zichtbaar kunnen toetsen. Dat zijn we verplicht aan onszelf, maar vooral aan onze inwoners.

Wat is nodig?

De stad vervult een spilfunctie in de regio en neemt in volle verantwoordelijkheid de rol die verwacht en gevraagd wordt. Die ruimte en gelegenheid moeten dan maximaal worden geboden.

De stad moet ook leefbaar en veilig zijn voor al zijn inwoners. Risico's op tweedeling willen we tegengaan.

Wij vragen drie zaken.

Besturen in de regio

Inwoners verwachten van de overheid effectieve, efficiënte en bovenal betrouwbare uitvoering van beleid. Terecht! Dat moet ook zichtbaar worden in de grote opgaven waar we voor staan: doelen waaraan overheden, ook de steden, zich hebben gecommitteerd, onder andere energietransitie, wonen en werkgelegenheid. Deze moeten veelal worden uitgevoerd met partners op regionaal niveau. Besturen in de regio is dus het nieuwe adagium. Per regio kan de gewenste aanpak anders zijn om het meest effectief te zijn. Iedere regio kent zijn eigen ecosysteem. Er moet daarom voldoende ruimte zijn om verscheidenheid in aanpak te realiseren. De G40 wil in ieder geval:

- de afspraak dat gemeenten zelf een regionaal bestuurlijk en financieel arrangement samen kunnen stellen passend bij de schaal van de actuele opgaven en regelgeving van het Rijk daar maximaal bij aansluit;
- een grote opgave vraagt om een complex proces. Dit mag niet afhankelijk zijn van de zwakste schakel. Er zal altijd een mogelijkheid moeten zijn om dan een knoop door te hakken;
- waarbij democratische borging onderdeel van die mogelijkheid moet zijn.

Benut de kracht van de stad optimaal

Meer ruimte voor de regio werkt enkel als die gepaard gaat met herbezinning op de rollen in de regio. Niet iedere gemeente is hetzelfde, niet allemaal hebben of nemen ze dezelfde verantwoordelijkheden. Steden hebben een bepalende functie in de regio en daarmee grote invloed op het wel-en-wee van inwoners van gemeenten in de regio. Van wat de stad doet, heeft de regiogemeente de lust en/of last. Dat geeft een extra verantwoordelijkheid. Daarom pleit de G40 voor:

- meer inzetten van de mogelijkheid van taakdifferentiatie die aansluit bij die bepalende functie: naar de aard van de opgave krijgt niet iedere gemeente dezelfde taken en bevoegdheden;
- een financiële toe- en verdeling van middelen die meer dan in het huidige model rekening houdt met de specifieke positie van de steden: steden dragen de lasten van investeringen en voorzieningen die ten voordele van de regio zijn;
- een versteviging van de positie van de minister van Binnenlandse Zaken bij bestuurlijk-financiële arrangementen om recht te doen aan de belangrijke positie van de steden. Niet bij ieder beleidsvoornemen bij ieder departement moet weer apart onderhandeld worden over bestuurlijke inrichting en financiering.

Bied steden instrumenten om in te grijpen bij toenemende kansenongelijkheid en cumulatie van problemen

Door verschillende oorzaken bestaat op de schaal van de stad een groter risico op een moeilijk beheersbare concentratie en cumulatie van problemen (armoede, criminaliteit, zorg, werkloosheid etc.) in bepaalde gebieden. We zien dat gebeuren. Een groot aantal wijken glijdt af als we nu niet met kracht ingrijpen. Tweedeling dreigt, ondermijning en daarmee druk op ons rechtsbestel liggen op de loer. Dat moeten we niet willen. Steden staan klaar om dit aan te pakken, maar missen de instrumenten om gericht tot de integrale wijkaanpak te komen. Integrale aanpak van kwetsbare wijken is voor de G40-steden juist nu essentieel. Wij pleiten voor ruime mogelijkheden om over de grenzen van sectoren heen beleid en middelen te bundelen voor die aanpak. Daarmee perspectief biedend aan inwoners, maar ook draagvlak creërend voor de grote opgaven waar we als steden voor staan.